

dr Małgorzata Białas-Szymańska¹

Instytut Zarządzania
Uniwersytet Pomorski w Słupsku

Porównanie wybranych etapów procesu cyfryzacji rachunkowości w dobie COVID-19

WPROWADZENIE

W artykule wskazano na tematykę procesu cyfryzacji procesów księgowych w przedsiębiorstwie, nabierającego szczególnego znaczenia w dobie pracy zdalnej i konieczności sporządzania sprawozdań finansowych w wersji elektronicznej. Na podstawie podjętej próby zaprezentowania charakterystyki wybranych zagadnień dotyczących cyfryzacji procesów księgowych, z którymi mierzą się w codziennej pracy zarówno główni księgowi, jak i pozostali pracownicy działów księgowych w firmach i w biurach rachunkowych, wskazano na dbałość o przejrzystość prawa bilansowego i podatkowego, jako cechy odpowiadającej za równy dostęp do nowoczesnych narzędzi z zakresu automatyzacji i robotyzacji procesów rachunkowości. Natomiast za elementy blokujące te nowoczesne trendy uznano duży koszt wdrażanych w firmach rozwiązań technologicznych i czasochłonność przy dostosowywaniu obecnych rozwiązań do najnowszych, wynikających chociażby z narzuconych przez ustawodawcę, wymogów podatkowych i bilansowych oraz ram czasowych.

Na rozwój rachunkowości, podobnie jak na przedsiębiorstwo, wpływa wiele istotnych ekonomicznych, politycznych i socjologicznych czynników, czyli takich jak: natura własności firmy, różnorodne źródła finansowania firmy, bieżący stan rozwoju rynku kapitałowego, system podatkowy, polityka socjalna państwa, wartość wyników generowanych przez sektory gospodarki czy też szeroki wachlarz przepisów rachunkowości (Białas-Szymańska, 2018). Szczególnie istotne dla rozwoju rachunkowości finansowej i szeroko rozumianej potrzeby rozrachunku firmy okazały się: rozwój rynku kapitałowego, dzięki swobodnemu przepływowi

---

¹ Adres korespondencyjny: e-mail: malgorzata.bialas_szymanska@onet.pl. ORCID: 0000-0002-9035-6128.

środków finansowych oraz funkcjonowanie na rodzimym rynku dużych spółek międzynarodowych, a także związane z tym swoiste upodmiotowienie własności i przejście kontroli nad organizacją (Pfaff, 2022). Nie bez znaczenia pozostaje również rozwój rachunkowości zarządczej, dzięki któremu system rachunkowości to swoisty język informacyjnego zarządzania podmiotem gospodarczym (Pfaff, 2022). Ma to szczególne znaczenie w momentach niemal historycznych, zabarwionych nutą tragizmu gospodarczego. Wypracowane bowiem i przetestowane w ostatnich dekadach ścisłe procedury rachunkowe pozwolą na stopniowe wychodzenie firm z obecnego impasu finansowego. Ale zanim do tego dojdzie, najpierw zarówno przedsiębiorcy, jak i audytorzy muszą zmierzyć się z dopełnieniem wszystkich obowiązków sprawozdawczych w nowych realiach. Niestety, pandemia COVID-19 w dużym stopniu skomplikowała dodatkowo proces badań audytorskich z perspektywy audytorów, jak i samych przedsiębiorców. Niewykluczone, że w kolejnych latach kontakty z klientami firm audytorskich będą okresowo ograniczane, a tym samym proces badania będzie ulegał wydłużeniu, bacząc na niezbędną konieczność ograniczania właśnie kontaktów międzyludzkich, wynikającą z dbałości o obopólne bezpieczeństwo. Z punktu widzenia rachunkowości w dobie COVID-19 najistotniejszy jest proces jej cyfryzacji, przejawiający się m.in. wprowadzeniem powszechnego obowiązku e-sprawozdawczości finansowej w Polsce (Remlein, 2021).

W artykule zostały zastosowane metody badawcze, dzięki którym możliwa jest ocena stanu wiedzy bilansowej i podatkowej oraz dotychczasowych doświadczeń przedsiębiorców i środowiska księgowych w Polsce w zakresie omawianej tematyki. Dokonano przeglądu literatury naukowej oraz aktów prawnych na temat wdrożenia robotyzacji wybranych procesów księgowych. Do przeglądu dostępnych materiałów zastosowano metody analizy, a także syntezy.

OBSZARY CYFRYZACJI RACHUNKOWOŚCI

– SPRAWOZDAWCZOŚĆ FINANSOWA W WERSJI ELEKTRONICZNEJ

Współczesna rachunkowość postrzegana jest już od ponad dwóch dekad jako język informacyjnego zarządzania, dzięki czemu skuteczność podejmowanych działań menedżerskich w pełni zależy od dostępnych zasobów rzetelnych i wiarygodnych informacji, a także od stopnia zaawansowania stosowanych w przedsiębiorstwie narzędzi w ramach rachunkowości finansowej i zarządczej (Hass-Symotiuk, 2022). Powszechny postęp technologiczny i szeroko rozumiana cyfryzacja gospodarki kreują nowe wyzwania dla systemu rachunkowości. Współczesna rachunkowość musi nadażyć nie tylko za globalną transformacją gospodarczą i społeczną, ale również technologiczną, by dostosować się do wymagań cyfrowych narzędzi funkcjonujących za pośrednictwem sieci internetowych. To na księgo-

wych spoczywa obowiązek wdrażania nowoczesnych metod gromadzenia, przetwarzania i udostępniania danych finansowych, co wprost wynika z najważniejszych zadań rachunkowości (Walińska, 2016). Ta powszechna już automatyzacja procesów księgowych zmienia sukcesywnie sposób postrzegania współczesnego systemu rachunkowości. Dzisiejsza rachunkowość realizuje się coraz częściej poprzez księgi rachunkowe w chmurze, e-faktury, e-przelewy i e-sprawozdania finansowe. Zintegrowane systemy finansowo-księgowe, jako wysoce zaawansowane rozwiązania biznesowe, stają się nie tylko modnym trendem, ale przede wszystkim wymogiem współczesnego świata. Dzięki nim można przygotowywać ustrukturyzowane sprawozdania finansowe w odpowiedniej wersji xml (ang. *Extensible Markup Language*, rozszerzalny język znaczników). W Polsce od 1 października 2018 r. obowiązują nowe regulacje w zakresie sprawozdawczości finansowej sporządzanej w wersji elektronicznej (Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, 2019 [UoR])². Rozwiązania te stanowiły duże wyzwanie dla podmiotów rachunkowości, zobligowanych na mocy ustawy o rachunkowości do sporządzania rocznych sprawozdań finansowych. Unormowania te wynikały wprost z konieczności zaimplementowania do polskiego porządku prawnego zapisów dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2017/1132 z dnia 14 czerwca 2017 r. (Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2017/1132 z dnia 14 czerwca 2017 roku w sprawie niektórych aspektów prawa spółek 2022). Tym samym wymóg sporządzenia sprawozdania finansowego w formie elektronicznej zastąpił sukcesywnie jego wersję papierową. Pojawiła się jednocześnie konieczność podpisywania wersji elektronicznej sprawozdania finansowego kwalifikowanym podpisem elektronicznym lub podpisem potwierdzonym profilem zaufanym ePUAP, a od 2020 r. również za pomocą elektronicznego podpisu osobistego.

Podkreślenia wymaga fakt, iż w dostępnej literaturze brakuje niestety empirycznego potwierdzenia efektywności tych powszechnie wprowadzanych przez ustawodawcę rozwiązań do rodzimego porządku prawnego, z przejrzystą oceną czynnika finansowego, jakże istotnego dla przedsiębiorców, w kontekście zrealizowanych finalnie rozwiązań. Przyczyn braku takich opracowań należy doszukiwać się przede wszystkim w szybkim tempie wprowadzanych zmian na gruncie prawa bilansowego i podatkowego w Polsce oraz w wysokim stopniu zaawansowania technicznego wprowadzanych rozwiązań. Ta duża częstotliwość zmian w zakresie cyfryzacji rachunkowości powoduje, że przedsiębiorcy nie są skłonni do afiszowania się z rezultatami wprowadzonych rozwiązań. Są one wręcz trakto-

² Wykaz ustaw, które w Polsce uległy nowelizacji z tego powodu: Ustawa z dnia 29 września o rachunkowości (Dz.U. z 2019 r. poz. 351 ze zm.), Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. z 2019 r. poz. 1500 ze zm.), Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2019 r. poz. 1387 ze zm.), Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz.U. z 2019 r. poz. 865 ze zm.), Ustawa z dnia 10 września 1999 r. Kodeks karny skarbowy (Dz.U. z 2018 r. poz. 1958 ze zm.).

wane jako element, objętej klauzulą tajności, rachunkowości zarządczej w każdej firmie.

Na mocy prawa bilansowego obowiązującego w Polsce każdy podmiot rachunkowości zobligowany jest do sporządzenia sprawozdania finansowego, są to podmioty zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS) (Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym, 2019), a także podmioty prowadzące księgi rachunkowe według przepisów ustawy o rachunkowości. Tym samym obowiązek ten odnosi się do jednostek posiadających osobowość prawną, jak i spółek osób fizycznych oraz przedsiębiorców prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą, ale tych, którzy zobligowani są już do prowadzenia ksiąg rachunkowych, czyli pełnej księgowości (UoR, 2019).

Przejsć można zatem do zdefiniowania sprawozdania finansowego, oczywiście jest to fotograficzne ujęcie obrazu przedsiębiorstwa sporządzone na dzień bilansowy (biorąc pod uwagę fakt obowiązywania w Polsce trzeci rok z rzędu tzw. terminarza sprawozdawczego na czas COVID-19, takie fotograficzne ujęcie sporządzone z kilkumiesięcznym opóźnieniem może być już nieadekwatne do sytuacji bieżącej podmiotu gospodarczego). Jest to również efekt finalny całorocznej pracy działu księgowości w firmie bądź pracowników biura rachunkowego, a co najistotniejsze, mowa jest tu o dokumencie prezentującym rzeczywistą sytuację majątkowo-kapitałową przedsiębiorstwa i wartość osiągniętego wyniku finansowego (UoR, 2019; Hołda, 2021). Sprawozdania w wersji elektronicznej w Polsce za 2021 r. muszą zostać zatwierdzone maksymalnie do 30 października 2022 r. Złożenie tego typu sprawozdań za lata 2018–2020 nie obyło się bez problemów, które spowodowane były w fazie początkowej przeszkodami technicznymi, a po wybuchu pandemii masową absencją chorobową pracowników, nie tylko działów księgowości i biur rachunkowych. Według obecnego stanu prawnego w Polsce wszystkie podmioty rachunkowości sporządzają e-sprawozdania finansowe (Chomuszko, Czuderna, Brząkowski, 2021). Wprowadzenie w Polsce obowiązku przygotowania wersji elektronicznej sprawozdań finansowych to kolejny, bardzo ważny krok w procesie cyfryzacji rachunkowości, obok obowiązku raportowania w formie jednolitego pliku kontrolnego (JPK), m.in. ewidencji zakupu i sprzedaży dla potrzeb rozliczenia podatku VAT (Ustawa z dnia 11.03.2004 r. o podatku od towarów i usług, 2022). Pandemia COVID-19 dodatkowo wpłynęła na głębokie zmiany w zakresie komunikacji przedsiębiorstw między sobą (Wójtowicz, 2015; Grabiński, Kędzior, 2018).

Na mocy polskiego prawa bilansowego, czyli ustawy o rachunkowości, następująca grupa przedsiębiorstw realizuje obowiązek sporządzania sprawozdań finansowych w wersji elektronicznej, a każdy z przedsiębiorców jest zobowiązany do zastosowania jego struktury i formatu dostosowanego do typu prowadzonej działalności (przy formie papierowej obowiązywały wzorce sprawozdań finansowych ujęte w załącznikach do ustawy o rachunkowości). Są to:

- w dużej mierze podmioty, które sporządzają sprawozdanie finansowe zgodnie z wymogami ustawy o rachunkowości i podlegają wpisowi do rejestru KRS. Ta grupa ma obowiązek przygotować sprawozdanie finansowe roczne według struktur logicznych i formatów publikowanych i aktualizowanych przez Ministerstwo Finansów (art. 45 ust. 1g UoR, 2019) i przekazać je do KRS;
- przedsiębiorcy rozliczający podatek dochodowy PIT, którzy prowadzą księgi rachunkowe, ale nie podlegają wpisowi do KRS. Ta grupa podmiotów sporządza sprawozdania finansowe w postaci elektronicznej ustrukturyzowanej, publikowanej przez Ministerstwo Finansów i przekazywanej do Szefa Krajowej Administracji (KAS);
- podmioty, które sporządzają sprawozdania finansowe na podstawie Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (MSR). Dla tych podmiotów struktury logiczne oraz format sprawozdań finansowych sporządzanych zgodnie z MSR obecnie nie są publikowane w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Finansów w Polsce (e-Sprawozdania..., <http>), tak więc przygotowują sprawozdania w każdej innej dostępnej formie elektronicznej i od stycznia 2020 r., zgodnie z raportem Europejskiego Urzędu Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych (*European Securities and Markets Authority*, ESMA) (Esma, 2017), ta grupa przedsiębiorców sporządza sprawozdania finansowe w formatach XHTML oraz sprawozdania skonsolidowane – Inline XBRL (*Extensible Business Reporting Language*) (Esma, 2017).

CHARAKTERYSTYKA ETAPÓW SPORZĄDZENIA SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO W WERSJI KLASYCZNEJ I ELEKTRONICZNEJ

Sporządzenie i złożenie sprawozdań finansowych w formie elektronicznej to dość czasochłonny proces, który można podzielić na kilka zasadniczych etapów, a każdy z nich musi zostać ukończony w określonym terminie (ma bowiem określone ramy czasowe), aby w rezultacie dopełnić terminarza ustawowego. Oczywiście ilość etapów w każdym przedsiębiorstwie będzie dostosowana do potrzeb danego działu księgowości bądź biura rachunkowego i w każdym z tych przypadków osobą decyzyjną w tym zakresie będzie osoba odpowiedzialna za prawidłowe prowadzenie ksiąg rachunkowych, czyli w pierwszym przypadku główny księgowy, a w drugim właściciel biura rachunkowego. Poniżej prezentujemy najważniejsze z nich, które w każdym harmonogramie prac końcoworocznych sprawozdawczych powinny znaleźć swoje odzwierciedlenie (Remlein, 2021; Walińska, 2016):

Etap I – gromadzenie, identyfikacja i ewidencja danych księgowych, czyli zaksięgowanie dokumentów z danego okresu sprawozdawczego, obrazujących zmiany aktywne i pasywne oraz wygenerowane przychody przez jednostkę i po-

niesione przez nią koszty związane z tymi przychodami, w ramach danego roku obrotowego, niezależnie od terminu ich zapłaty. Przestrzeganie zasady współmierności przychodów i kosztów jest w tym kontekście niezbędne.

Etap II – analiza sald oraz obrotów na kontach księgowych – całościowo za dany rok obrotowy. Według polskiego prawa bilansowego po upływie każdego okresu sprawozdawczego należy dokonać weryfikacji zapisów w zestawieniu obrotów i sald, które jest elementem obowiązkowym ksiąg rachunkowych.

Etap III – przeprowadzenie inwentaryzacji rocznej składników aktywów i pasywów. Według wytycznych zawartych w art. 26 pkt 1 i 2 UoR (2019) należy przeprowadzić na ostatni dzień każdego roku obrotowego inwentaryzację aktywów pieniężnych drogą spisu ich ilości z natury oraz aktywów finansowych drogą potwierdzenia sald otrzymanych od banków i od kontrahentów, czyli spis z natury obejmuje gotówkę w kasie, papiery wartościowe, a także zapasy jako składniki rzeczowych aktywów obrotowych (UoR, 2019).

Etap IV – rozliczenie i zaksięgowanie wyników inwentaryzacji w księgach rachunkowych i ich właściwa prezentacja. Przeprowadzenie i wyniki inwentaryzacji muszą być należycie udokumentowane (tj. arkusze spisowe, wydruki stanów magazynowych czy też protokoły sporządzone po inwentaryzacji) i odzwierciedlone odpowiednimi zapisami w księgach rachunkowych przedsiębiorstwa w myśl art. 27 UoR (2019), natomiast ujawnione w toku inwentaryzacji różnice między stanem rzeczywistym, stwierdzonym podczas inwentaryzacji, a stanem wykazany w księgach rachunkowych na dzień inwentaryzacji podlegają szczegółowej analizie, wyjaśnieniu i prawidłowemu rozliczeniu w księgach rachunkowych tego roku obrotowego, na który przypadał termin inwentaryzacji (stwierdzone nadwyżki inwentaryzacyjne na dobro pozostałych przychodów operacyjnych, a niedobory niezawinione w ciężar pozostałych kosztów operacyjnych).

Etap V – etap końcowych reklasów i przebiegowań oraz analiz. Każdy harmonogram prac sprawozdawczych powinien przewidywać miejsce na przeprowadzenie koniecznych analiz, pozwalających na identyfikację błędów bądź luk w księgowaniach, tak aby księgowi mogli dokonać stosownych korekt w księgach rachunkowych roku obrotowego, którego ta sprawozdawczość dotyczy.

Etap VI – sporządzenie niezbędnych załączników do sprawozdania finansowego, wynikających z wymogów ustawodawstwa uzupełniającego tematykę sprawozdawczą, np. do Krajowego Rejestru Sądowego oraz dodatkowej informacji i objaśnień. Część opisową sprawozdania finansowego polskiego stanowi informacja dodatkowa. Zgodnie z art. 48 UoR (2019) jej częścią składową jest wprowadzenie do sprawozdania finansowego, które powinno zawierać opis przyjętych i stosowanych w firmie zasad (polityki) rachunkowości. Jest to również miejsce prezentacji założenia o kontynuacji działalności, która wedle prawa bilansowego stanowi fundamentalną zasadę sporządzenia sprawozdania finansowego. A sama zasada oznacza możliwość kontynuowania działalności bez zakłóceń

i bez konieczności postawienia firmy w stan likwidacji lub upadłości. W dobie COVID-19 było to duże wyzwanie dla kierowników jednostek gospodarczych, z powodu braku możliwości dokonania jednoznacznej i klarownej oceny najbliższej przyszłości i warunków funkcjonowania przedsiębiorstw w dotychczas niespotykanych warunkach.

Z kolei dodatkowe informacje i objaśnienia powinny zawierać (UoR, 2019):

- „szczegółową charakterystykę wszystkich pozycji bilansu, rachunku zysków i strat, zestawienia zmian w kapitale (funduszu) własnym oraz rachunku przepływów pieniężnych za poszczególne okresy sprawozdawcze objęte sprawozdaniem finansowym,
- propozycję podziału zysku lub pokrycia straty,
- opis struktury organizacyjnej jednostki wraz z podstawowymi informacjami o pracownikach i kierowniku jednostki,
- pozostałe informacje niezbędne do zrozumienia treści zawartych w sprawozdaniu”.

Co istotne, w prawie bilansowym polskim nie ma określonych wzorców dodatkowych informacji i objaśnień, postrzeganych jako uzupełnienie sprawozdania finansowego i jego części o zestawienia tabelaryczne i opisowe, które muszą zawierać minimalny zakres informacji określony przez ustawodawcę.

Etap VII – sporządzenie sprawozdania finansowego w zakresie, w jakim jednostka jest do tego zobowiązana, zgodnie z wymogami prawa bilansowego, czyli według właściwego załącznika do UoR (2019):

- wprowadzenia do sprawozdania finansowego;
- bilansu;
- rachunku zysków i strat;
- zestawienia zmian w kapitale (funduszu) własnym;
- rachunku przepływów pieniężnych.

Wszystkie wymienione składniki polskiego sprawozdania finansowego sporządzają podmioty rachunkowości, które podlegają obowiązkowemu badaniu sprawozdania przez biegłego rewidenta i do tego momentu mowa jest o składowych klasycznego sprawozdania finansowego, które muszą zostać przekształcone na wersję elektroniczną, zgodnie z odpowiednią strukturą logiczną i formatem opublikowanymi w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Finansów (na mocy art. 45 ust. 1g ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, który obowiązuje od 1 października 2018 r.). Informacje te (o strukturze logicznej i formacie) przeznaczone są dla każdego podmiotu, który zobligowany jest do sporządzenia rocznego sprawozdania finansowego na mocy polskiego prawa bilansowego (czyli podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych oraz podatnicy podatku dochodowego od osób prawnych, z wyjątkiem jednostek sporządzających sprawozdania finansowe zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości – MSR). Ministerstwo Finansów przygotowało w tym celu bezpłatną aplikację *e-Sprawozdania Finansowe* dla grupy podmiotów, które sporzą-

dzają sprawozdania finansowe zgodnie z załącznikami nr 1, 4, 5, 6 (oprócz załączników 2 i 3) do ustawy o rachunkowości w wersji schemy 1.2 (Aplikacja..., [http](#)). Co istotne, aplikacja ta nie jest programem o charakterze finansowo-księgowym przeznaczonym do ewidencji zdarzeń, a jej celem nadrzędnym jest ułatwienie przedsiębiorcom wywiązania się terminowego z obowiązków sprawozdawczych (Aplikacja..., [http](#)). Oczywiście, co wymaga podkreślenia, zapoznanie się z funkcjonalnościami tejże aplikacji wymaga od księgowych każdego szczególna wytężonej pracy i czasu poświęconego na rozwikłanie jej tajemnic. Zapewne w przyszłości, jak każde rozwiązanie cyfrowe wprowadzone dotychczas na grunt rachunkowości, będzie ułatwieniem w pracy księgowych, ale zawsze należy pamiętać o tym, że to środowisko księgowych jest zawsze pierwszą grupą, która te cyfrowe nowinki testuje i wprowadza do powszechnego użytku w sferze księgowości i podatków.

Do załączenia pozostają jeszcze:

- uchwała organu decyzyjnego zatwierdzającą jego treść,
- sprawozdanie z działalności podmiotu,
- uchwała o podziale zysku bądź pokryciu straty wraz z opinią biegłego rewidenta.

Opisywany przejaw cyfryzacji rachunkowości w dobie COVID-19 diametralnie zmienił sposób i metodologię przeprowadzania badania sprawozdania finansowego przez biegłego rewidenta (Wpływ..., [http](#)), co zaprezentowano poniżej w kolejnym etapie.

Etap VIII – badanie sprawozdania finansowego, jeżeli obowiązek badania wynika z UoR, bądź jednostka podejmuje taką decyzję, pomimo że taki obowiązek jej jeszcze nie obejmuje.

Oczywiście wszystkie czynności opisane we wcześniejszych etapach, związane z inwentaryzacją, uzgodnieniem sald kont księgi głównej i kont ksiąg pomocniczych, sporządzeniem składowych sprawozdania finansowego i zamknięciem ksiąg rachunkowych, odbywają się w formie klasycznej, czyli jak dotychczas przez ostatnie prawie trzy dekady, tj. od uchwalenia polskiego prawa bilansowego. Natomiast nowością jest sam proces cyfrowego ujęcia danych księgowych w sprawozdaniu finansowym. Dlatego też po sporządzeniu sprawozdania w formie tradycyjnej należy dokonać jego przetworzenia do pliku XML i jeżeli podmiot gospodarczy na mocy art. 64 UoR podlega obowiązkowemu badaniu przez audytora, to przekazuje firmie audytorskiej, z którą podpisano stosowną umowę o przeprowadzenie badania, zarówno wersję klasyczną, jak i elektroniczną tego sprawozdania. Po ukończeniu badania i sporządzeniu ostatecznej wersji sprawozdania finansowego (obejmującego wskazane przez audytora korekty do sprawozdania) badana jednostka ponownie dokonuje jego zapisu w pliku XML i przekazuje tę wersję biegłemu rewidentowi, jako ostatecznie uzgodnioną, w celu przygotowania przez niego sprawozdania z badania wraz z opinią. Ten efekt finalny pracy audytora również ma formę elektroniczną i podpisany jest przez biegłego

go rewidenta kwalifikowanym podpisem elektronicznym. W obecnym porządku prawnym w Polsce każda wersja sprawozdania finansowego, czyli ta przekazana audytorowi do badania oraz ostateczna utworzona po badaniu muszą być każdorazowo opatrzone podpisem elektronicznym (zgodnie z art. 45 pkt 1f UoR), czyli kwalifikowanym podpisem elektronicznym bądź podpisem potwierdzonym profilem zaufanym ePUAP. Od początku 2020 r. ustawa dopuszcza jeszcze trzecią możliwość podpisania e-sprawozdania – za pomocą elektronicznego podpisu osobistego. Osoby, które mają obowiązek podpisania e-sprawozdania finansowego, dysponują więc trzema możliwościami właściwego sygnowania dokumentacji sprawozdawczej:

- kwalifikowanym podpisem elektronicznym,
- profilem zaufanym na platformie ePUAP,
- elektronicznym podpisem osobistym.

Zgodnie z art. 52 pkt. 2 Ustawy o rachunkowości roczne sprawozdanie finansowe podpisują: osoba, której powierzono prowadzenie ksiąg rachunkowych, oraz kierownik jednostki. Jeżeli jednostką kieruje organ wieloosobowy, sprawozdanie musieli podpisywać do końca 2021 r. wszyscy członkowie zarządu (od 1.01.2022 r. na mocy nowelizacji UoR – „co najmniej jedna osoba wchodzącą w skład tego organu złoży podpis w sposób, o którym mowa w nowym art. 52 ust. 2b ustawy o rachunkowości, tj. podpis złoży ta osoba/osoby, a pozostałe osoby wchodzące w skład tego organu będą musiały złożyć oświadczenia, że sprawozdanie finansowe spełnia wymagania przewidziane w ustawie o rachunkowości, lub odmowy złożenia takich oświadczeń (odmowa złożenia oświadczenia będzie równoznaczna z odmową podpisu sprawozdania finansowego i wymaga sporządzenia pisemnego uzasadnienia). Oświadczenia te i odmowy zostaną dołączone do sprawozdania finansowego” (UoR, 2021, poz. 2106).

Sprawozdanie finansowe musi być podpisane w ściśle określonym dniu. Zatem gdy plik podpisuje większa grupa sygnatariuszy, należy pamiętać, by wszystkie wymagane podpisy złożyć tego samego dnia, aby uniknąć niespójności w dacie podpisu. Dodatkowo sprawozdanie z działalności jednostki, które nie jest integralnym elementem struktury logicznej e-sprawozdania finansowego, ale stanowi jego załącznik, należy podpisać odrębnie.

Szczególne znaczenia nabrało badanie audytorskie w dobie COVID-19. A mianowicie w trakcie badania najistotniejszą sprawą było i nadal jest dokładne doprecyzowanie z kierownikiem jednostki długofalowych następstw obecnej pandemii, w kontekście utrzymania zdolności jednostki do kontynuowania działalności. Ocenę taką należało zaprezentować we wprowadzeniu do sprawozdania finansowego, łącznie z opisem ewentualnych przesłanek wskazujących na zagrożenie kontynuowania działalności przez przedsiębiorstwo w kolejnych okresach sprawozdawczych. Niestety, zdarzenia, które wystąpiły po dniu bilansowym i zostały niejako naznaczone niekorzystnym wpływem pandemii, spowodowały

i zapewne będą nadal wywoływać nagłe i niekontrolowane wahania wskaźników ekonomicznych w ujęciu globalnym i można spodziewać się coraz częściej decyzji kierownictwa poszczególnych jednostek gospodarczych, podających w wątpliwość zdolności podmiotu gospodarującego do kontynuowania prowadzonej dotychczas działalności. Założenie to jest podstawą do sporządzenia sprawozdania finansowego jednostki na gruncie polskiego prawodawstwa. Jeżeli natomiast nie występują przesłanki do utrzymania założenia o kontynuacji działalności przez jednostkę w kolejnych okresach sprawozdawczych, powinien być zastosowany art. 29 Ustawy o rachunkowości, który przewiduje „wycenę aktywów jednostki po cenach sprzedaży netto możliwych do uzyskania, nie wyższych od cen ich nabycia albo kosztów wytworzenia, pomniejszonych o dotychczasowe odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe, a także odpisy z tytułu trwałej utraty wartości. W takim przypadku jednostka jest również obowiązana utworzyć rezerwę na przewidywane dodatkowe koszty i straty spowodowane zaniechaniem lub utratą zdolności do kontynuowania działalności”. art. 29 ust. 1 (UoR, 2020, poz. 568).

Podkreślenia wymaga fakt, iż dokonanie oceny przez biegłego rewidenta, co do zasadności przyjęcia przez kierownika jednostki spełnienia zasady kontynuacji działalności przy sporządzaniu sprawozdania finansowego, stanowi w obliczu wybuchu pandemii sprawę pierwszoplanową, gdyż ocena przez audytora poprawności zaprezentowanych ujawnień w sprawozdaniu finansowym, w sferze ryzyka związanego z założeniem kontynuacji działalności, w czasach pandemii jest sprawą nadrzędną. Te kwestie wyjaśnia się w sprawozdaniu z badania na mocy Międzynarodowych Standardów Badania (Krajowe..., [http](#); Krajowy..., [http](#); Międzynarodowe..., [http](#)).

Etap IX – zatwierdzenie rocznego sprawozdania finansowego to proces, który ma miejsce po zakończeniu badania przez biegłego rewidenta w przedsiębiorstwach podlegających temu badaniu, jak wyjaśniono powyżej (a w pozostałych podmiotach po jego sporządzeniu). Polega on na dokonaniu analizy wyniku finansowego jednostki, zaprezentowanego w rachunku zysków i strat oraz bilansu z wszystkimi jego składowymi przez udziałowców/właścicieli przedsiębiorstwa. Zatwierdzając ten dokument, księgowy najwyższej rangi i właściciele jednostki (dokonują tego aktu za pośrednictwem organu zatwierdzającego, czyli zgromadzenia wspólników w spółkach kapitałowych) potwierdzają rzetelność sprawozdania finansowego za określony rok obrotowy i w tym zakresie oceniają zarząd (pomimo że sprawozdanie finansowe to efekt pracy zespołowej pracowników księgowości). Oczywiście w przypadku, gdy sprawozdanie finansowe podmiotu podlega obowiązkowemu badaniu przez audytora, to zatwierdzenie rocznego sprawozdania finansowego następuje po przedstawieniu przez niego sprawozdania z badania.

Etap X – ostateczne zamknięcie ksiąg rachunkowych i złożenie sprawozdania finansowego to ostatni z etapów towarzyszących dopełnieniu obowiązku sprawoz-

dawczego w Polsce. Ustawa o rachunkowości wskazuje dwie następujące po sobie formy i terminy zamknięcia ksiąg rachunkowych (art.12 ust. 2 i art. 12 ust. 4 UoR):

- zamknięcie ksiąg rachunkowych jako zespół czynności niezbędnych do wykonania w celu sporządzenia sprawozdania finansowego w wersji klasycznej i elektronicznej;
- ostateczne zamknięcie ksiąg rachunkowych, które ma miejsce w ciągu 15 dni od dnia, w którym zatwierdzono sprawozdanie finansowe (art. 53 ust. 1 UoR). W Polsce, gdy sprawozdanie finansowe za rok 2021 zostanie zatwierdzone w maksymalnym terminie, czyli 30 września 2022 r., to powyższy termin ulega automatycznemu przedłużeniu do 15 października 2022 r.

Termin ten jest również wiążący w zakresie złożenia zatwierdzonego sprawozdania finansowego za rok 2021 do Krajowego Rejestru Sądowego bądź do szefa Krajowej Administracji Skarbowej. Tak więc podmioty wpisane do rejestru przedsiębiorców KRS, które nie sporządzają sprawozdań finansowych zgodnie z MSR, są zobligowane przesłać e-sprawozdania wyłącznie do Krajowego Rejestru Sądowego w ciągu 15 dni od dnia zatwierdzenia rocznego sprawozdania finansowego. Proces ten odbywa się przez zgłoszenie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego udostępnionego dla tych czynności przez Ministra Sprawiedliwości. Natomiast podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych, którzy prowadzą księgi rachunkowe i mają obowiązek sporządzania sprawozdań finansowych, przekazują e-sprawozdania wyłącznie do Szefa Krajowej Administracji Skarbowej w terminie złożenia zeznania. Wykonuje się te czynności za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej, czyli korzystając z bezpłatnej dedykowanej do tego typu czynności aplikacji przygotowanej przez Ministerstwo Finansów lub z wykorzystaniem interfejsu webAPI (korzystając w tym celu z dostępnych na rynku aplikacji komercyjnych). Z kolei podatnicy podatku dochodowego od osób prawnych, którzy nie zostali wpisani do rejestru przedsiębiorców KRS, ale są zobowiązani do sporządzenia sprawozdania finansowego, przekazują e-sprawozdania tylko do Szefa Krajowej Administracji Skarbowej jednak w terminie 10 dni od daty zatwierdzenia rocznego sprawozdania finansowego (Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, 2019, poz. 1387 ze zm.; Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, 2019, poz. 351 ze zm.; Ustawa z dnia 26 stycznia 2018 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz niektórych ustaw, 2018, poz. 398 ze zm.; Ustawa z dnia 10 października 1999 r. Kodeks karny skarbowy, 2018, poz. 1958 ze zm.; Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych, 2019 poz. 865 ze zm.).

KORZYŚCI I KOSZTY ZWIĄZANE Z E-SPRAWOZDAWCZOŚCIĄ FINANSOWĄ

Jak już wcześniej zasygnalizowano, zapoznanie się z funkcjonalnościami każdej cyfrowej nowinki w zakresie rachunkowości i podatków wymaga od

księgowych każdego szczebla wytężonej pracy i czasu poświęconego na rozwikłanie jej tajników. Zapewne w przyszłości, jak każde rozwiązanie cyfrowe wprowadzone dotychczas na grunt rachunkowości, będzie ułatwieniem w pracy księgowych, ale zawsze należy pamiętać o tym, że to środowisko księgowych jest zawsze pierwszą grupą, która te cyfrowe nowinki testuje i wprowadza do powszechnego użytku w sferze księgowości i podatków. Zatem każde implementowane rozwiązanie w tym zakresie nie może być bardziej czasochłonne od wcześniejszych rozwiązań, a niestety, nie zawsze tak jest. Szczególnie dotkliwie odczuło to środowisko księgowych w okresie pandemii, gdy absencja chorobowa pracowników niejednokrotnie kończyła się koniecznością przesunięcia terminu złożenia sprawozdania (to był przyczynek do wprowadzenia tzw. terminarza sprawozdawczego na czas pandemii przez ustawodawcę). Księgowi po raz kolejny stanęli na wysokości zadania i sprostali nowym wyzwaniom w tym zakresie, ale należy pamiętać, że księgowy nie musi być czynnym informatykiem, zatem sprawozdawczość cyfrowa powinna być prosta w stosowaniu (po odpowiednim przeszkoleniu użytkowników), a jej zastosowanie nie może wymagać od księgowych posiadania szczególnych umiejętności z tematyki IT. Powyższe wymogi są warunkami niezbędnymi i koniecznymi do tego, aby wszystkie jednostki obrotu gospodarczego mogły osiągnąć zamierzone korzyści z cyfryzacji sprawozdań finansowych. A zalet jest sporo, a mianowicie dla odbiorców informacji sprawozdawczych kluczowe są korzyści wynikające z nieodpłatnego dostępu do nich, decydująca jest w tym zakresie terminowość prezentacji sprawozdań finansowych, dzięki czemu możliwe jest realizowanie misji informacyjnej rachunkowości finansowej i zarządczej. I co najważniejsze, dzięki e-sprawozdawczości finansowej mamy do czynienia z widocznym ograniczeniem kosztów i czasochłonności tego procesu. Wyeliminowano wersję papierową sprawozdań, co od razu ograniczyło koszty chociażby przechowywania dokumentów (jest to również oczywisty aspekt wpływający na ochronę środowiska naturalnego). Zapewne w pierwszych latach obowiązywania tej formy automatyzacji księgowi nie odczuli oszczędności czasu pracy, ze względu na aspekty wcześniej nadmienione, nie zmienia to jednak faktu, że pracownicy sądów czy KAS od początku funkcjonowania tego rozwiązania nie musieli angażować się w proces sprawozdawczy, jak dotychczas. Odciąża to więc pracowników urzędów skarbowych i administracji publicznej. A środowisko księgowych również docenia obowiązek powszechnego użycia formatów i struktur logicznych, ponieważ dzięki temu ma miejsce natychmiastowe przekazanie sprawozdania do właściwego organu państwowego.

Należy jednak pamiętać, o tym, że szeroko rozumiana digitalizacja procesów księgowych ma wiele zalet, ale również wad. Do pierwszej grupy należy zaliczyć oszczędność czasu pracy księgowych, dzięki możliwości gromadzenia danych księgowych w cyfrowych archiwach dokumentów księgowych oraz szybkość w dostępie do informacji zarówno finansowych, jak i niefinansowych o przedsiębiorstwie.

Natomiast do grupy drugiej przede wszystkim należą: duży koszt wdrażanych w firmach rozwiązań technologicznych i czasochłonność przy dostosowywaniu obecnych rozwiązań do najnowszych, wynikających chociażby z narzuconych przez ustawodawcę wymogów podatkowych i bilansowych oraz ram czasowych.

PODSUMOWANIE

Pandemia COVID-19 to zdarzenie niespodziewane o nieprzewidywalnym charakterze oraz niezależne od przedsiębiorstw, jednak mające wpływ na warunki prowadzenia działalności gospodarczej i zdolność jej kontynuacji. To właśnie doświadczenia zdobyte podczas pandemii uwiarydliły bardzo duże znaczenie nowoczesnych technologii o charakterze informacyjnym w różnych dziedzinach życia. Wymogiem współczesności stała się wręcz cyfryzacja wielu dziedzin nauki i praktyki.

Proces cyfryzacji rachunkowości poszerza swój zakres, obejmując coraz to nowe jej zagadnienia. Od 2018 r. obowiązują sprawozdania finansowe w wersji elektronicznej i obecnie obowiązek ten odnosi się do wszystkich podmiotów polskiego prawa bilansowego. E-sprawozdania finansowe po trzech latach testowania przez kolejne grupy przedsiębiorców nie stanowią już dla nich problemu. Potwierdzają to wyniki badań prowadzonych sukcesywnie w środowisku księgowych. Problematyczne było – zdaniem księgowych – w początkowej fazie – ujednoczenie sposobu podpisywania e-sprawozdań finansowych (typ podpisu, termin podpisania). Przygotowywanie sprawozdań za lata 2019–2020 przypadało na ten trudny pandemiczny okres, w którym środowisko księgowych natrafiło na szereg przeszkód o charakterze społecznym i czysto technicznym. Dlatego też terminy składania sprawozdań finansowych za lata 2019–2021 zostały ustawowo wydłużone. Wprowadzone zmiany w zakresie obowiązku składania elektronicznych sprawozdań finansowych należy ocenić jako korzystne. Wdrożone cyfrowe rozwiązania w ramach sprawozdawczości są pozytywne dla środowiska księgowych i przedsiębiorców oraz administracji publicznej. Jest to kolejny krok w umocnieniu postrzegania rachunkowości jako języka informacyjnego zarządzania firmą, dzięki powszechnemu dostępowi do nieodpłatnych informacji na temat sprawozdań finansowych w wersji elektronicznej. Wszystkie zainteresowane strony zawartością sprawozdawczości elektronicznej mogą w dowolnym momencie z niej korzystać bez zbędnych, dodatkowych procedur. Będzie to wpływać na szybkość i trafność podejmowanych decyzji operacyjnych i strategicznych przez kierowników jednostek i ich właścicieli. Podsumowując, należy pokreślić, iż każdy przejaw cyfryzacji rachunkowości, ze sprawozdawczością elektroniczną na czele, służy rozwojowi rachunkowości i ułatwia wykonywanie obowiązków służbowych wielu grupom zawodowym. Następnym oczekiwanym krokiem w powyższej tematyce jest e-sprawozdaw-

czość finansowa dla potrzeb Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej – prace nad przygotowaniem odpowiedniej struktury logicznej i formatu są w toku.

Zaprezentowana powyżej dyskusja nie wyczerpuje w pełni złożoności procesów cyfryzacji rachunkowości, ale na pewno potwierdza postępowy charakter zachodzących zmian. Stanowi zarys zachodzących procesów i jest niejako zaproszeniem do szerszej dyskusji na temat celowości i konieczności kontynuowania cyfrowej transformacji rachunkowości, finansów i podatków.

BIBLIOGRAFIA

- Aplikacja e-Sprawozdania Finansowe. Pobrane z: <https://www.podatki.gov.pl/e-sprawozdania-finansowe/aplikacja/> (2022.07.22).
- Białas-Szymańska, M. (2018). Efektywny rynek kapitałowy a system rachunkowości przedsiębiorstw. *Kwartalnik Nauk o Przedsiębiorstwie*, 49(4), 63–74. DOI: 10.5604/01.3001.0012.8121.
- Chomuszko, M., Czauderna, I. Brząkowski, M. (2021). *Podatkowe i bilansowe zamknięcie roku 2021*, wyd. 1. Warszawa: C.H.Beck.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2017/1132 z dnia 14 czerwca 2017 roku w sprawie niektórych aspektów prawa spółek. (2022). Pobrane z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32017L1132> (2022.07.20).
- ESMA (2017). Final Report on the RTS on the European Single Electronic Format. Pobrane z: https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma32-60-204_final_report_on_rts_on_esef.pdf (2022.07.22).
- E-Sprawozdania Finansowe. Pobrane z: <https://www.podatki.gov.pl/e-sprawozdania-finansowe/e-sprawozdania-finansowe/> (2022.07.22).
- Grabiński, K., Kędzior, M. (2018). Forma prezentacji informacji w sprawozdaniach finansowych a ich użyteczność – przegląd wybranych badań. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie* 2(974), 41–59. DOI:10.15678/znuek.2018.0974.0203.
- Hass-Symotiuł, M. (2022). *Rachunkowość finansowa przedsiębiorstwa*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Hołda, A. (2021). *Instrukcje księgowe i podatkowe*, wyd. 3, tom 1. Warszawa: C.H.Beck.
- Krajowe Standardy Badania w brzmieniu Międzynarodowych Standardów Badania przyjęte przez KRBR do stosowania uchwałą nr 3430/52a/2019. Pobrane z: <https://www.pibr.org.pl/assets/meta/4164,3430.Uchw.%20ws.%20KSB%20oraz%20innych%20okument%C3%B3w.pdf> (2022.07.22).
- Krajowy Standard Badania 570 – „Kontynuacja działalności”. 2020. Pobrane z: [https://www.pibr.org.pl/assets/meta/7327,Proponowany%20MSB%20570%20\(zmieniony%20202X\)%20oraz%20zmiany%20dostosowawcze.pdf](https://www.pibr.org.pl/assets/meta/7327,Proponowany%20MSB%20570%20(zmieniony%20202X)%20oraz%20zmiany%20dostosowawcze.pdf) (2022.07.22).
- Międzynarodowe Standardy Badania. (2019). (ang. International Standards on Auditing – ISAs) – KSRF 200: Krajowy Standard Rewizji Finansowej 200 w brzmieniu Międzynarodowego Standardu Badania 200 (IAASB). Pobrane z: <https://www.pibr.org.pl/assets/file/4169,1.1%20KSB%20200.pdf> (2022.07.22).

- Pfaff, J. (2022). *Rachunkowość finansowa z uwzględnieniem MSSF*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Remlein, M. (2021). *Sprawozdanie finansowe jednostek prowadzących działalność gospodarczą (eBook)*. Poznań: Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu.
- Ustawa z dnia 10 października 1999 r. Kodeks karny skarbowy (Dz.U. z 2018 r. poz. 1958 ze zm.).
- Ustawa z dnia 11.03.2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. z 2022 r. poz. 931).
- Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz.U. z 2019 r. poz. 865 ze zm.).
- Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. z 2019 r. poz. 1500 ze zm.).
- Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2019 r. poz. 1387 ze zm.).
- Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2019 r. poz. 351 ze zm.).
- Ustawa z dnia 29.09.1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2020 r. poz. 568).
- Ustawa z dnia 29.09.1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2021 r. poz. 2106).
- Walińska, E. (2016). *MERITUM Rachunkowość. Rachunkowość i sprawozdawczość finansowa (eBook)*. Warszawa: Wolters Kluwer Polska SA.
- Wójtowicz, T. (2015). Aspekty praktyczne użyteczności sprawozdań finansowych. *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości*, 82(138), 160–188. DOI:10.5604/16414381.1155823.
- Wpływ pandemii koronawirusa SARS-Cov-2 na badanie sprawozdań finansowych za 2019 rok. 2020. Pobrane z: https://www.pibr.org.pl/assets/meta/5142,Alert%20dla%20BR%20ws%20koronawirusa_fin.pdf (2022.07.22).

Streszczenie

Celem artykułu jest porównanie i charakterystyka wybranych zagadnień dotyczących cyfryzacji procesów księgowych, z którymi mierzą się na co dzień zarówno główni księgowi, jak i pozostali pracownicy działów księgowych w firmach i w biurach rachunkowych, jako wyraz konieczności płynnego zdefiniowania zjawisk nowych w tym zakresie oraz próba cząstkowej analizy najistotniejszych następstw obecnego stanu prawnego w Polsce na tej płaszczyźnie. Ze względu na dynamiczne zmiany, jakie zachodzą obecnie w prawie bilansowym i w prawie podatkowym w Polsce, szczególnie uwzględniono tematykę przygotowania, składania e-sprawozdań finansowych oraz ich badania w dobie pandemii COVID-19. Weryfikacji poddano hipotezę badawczą, która zakłada występowanie związku przyczynowo-skutkowego pomiędzy wyborem sposobu identyfikacji danych księgowych i metodyką ich prezentacji w sprawozdaniu finansowym. Do realizacji celu niezbędne było zastosowanie następujących metod badawczych: szczegółowa analiza materiałów źródłowych o charakterze bilansowym i podatkowym oraz metody dedukcyjna i indukcyjna.

Postępująca cyfryzacja wywiera ogromny wpływ na kształt systemu rachunkowości. Z cyfryzacją rachunkowości mamy styczność już od ponad dwóch dekad, ale jej istotne walory uwidoczniły się szczególnie w okresie pandemii COVID-19. Mamy bowiem do czynienia z rachunkowością internetową w postaci e-faktur, e-przelewów, e-deklaracji podatkowych i e-sprawozdań finansowych i pozostałej dokumentacji księgowej w wersji elektronicznej. Obecnie proces cyfryzacji dokumentacji księgowej jest nieodzownym elementem systemu rachunkowości, gdyż tworzenie informacji

o podmiocie gospodarczym odbywa się w pełni z wykorzystaniem systemów informatycznych, niejednokrotnie bardzo zaawansowanych technologicznie.

Wdrażanie cyfrowych rozwiązań w ramach sprawozdawczości finansowej jest korzystne dla środowiska księgowych i przedsiębiorców oraz administracji publicznej. Jest to kolejny krok w umocnieniu postrzegania rachunkowości jako języka informacyjnego zarządzania firmą, dzięki powszechnemu dostępowi do nieodpłatnych informacji na temat sprawozdań finansowych w wersji elektronicznej. Zatem dbałość o sprawny i przejrzysty rodzimy system rachunkowości jest kluczowa z punktu widzenia rozwoju gospodarczego na bazie innowacji, które w dużej mierze finansowane są właśnie przez ten system.

Słowa kluczowe: e-sprawozdawczość finansowa, cyfryzacja procesów księgowych, ustawa o rachunkowości, prawo podatkowe, badanie audytorskie.

Comparison of selected stages in the digitization of the accounting process in the era of COVID-19

Summary

The aim of the article is to compare and characterize selected issues related to the digitization of accounting processes that chief accountants and other employees of accounting departments in general and accountancy companies face on a daily basis, as an expression of the need to smoothly define new phenomena in this area and an attempt to create a partial analysis of the most important consequences of the current legal status in Poland in this area. Due to the dynamic changes currently taking place in balance sheet law and tax law in Poland, special attention has been paid to the preparation, submission of e-financial statements and their examination in the era of the COVID-19 pandemic. The research hypothesis was verified, which assumed the existence of a cause-and-effect relationship between the choice of the method of identifying accounting data and the methodology of their presentation in the financial statements. To achieve this goal, it was necessary to use the following research methods: detailed analysis of the source materials of a balance nature and taxation as well as deductive and inductive methods.

Progressing digitalization has a huge impact on the shape of the accounting system. We have been dealing with the digitization of accounting for over two decades, but its significant advantages became especially visible during the COVID-19 pandemic. Today we are dealing with online accounting in the form of e-invoices, e-transfers, e-tax declarations, e-financial reports and other accounting documentation in an electronic form. The process of digitizing accounting documentation is an indispensable element of the accounting system, because the creation of information about an economic entity is carried out fully using IT systems, often very technologically advanced.

Implementing digital solutions in financial reporting is beneficial for the accounting community, entrepreneurs and public administration. This is another step in strengthening the perception of accounting as the information language of company management, thanks to universal access to free information on financial statements in an electronic form. Therefore, ensuring an efficient and transparent domestic accounting system is crucial from the point of view of economic development based on innovations, which are largely financed by this system.

Keywords: financial e-reporting, digitization of accounting processes, act on accounting, tax law, audit.

JEL: M41, M42, M48.